

Uittreksel uit de notulen van het College van Burgemeester en Schepenen

Zitting van 22 mei 2023

Aanwezig: Karlos Callens, Burgemeester
Krist Soenens, Véronique Buyck, Kathleen Verhelle, Terry Callens, Schepenen
Dominiek Pillaert, Algemeen directeur

Verontschuldigd: /

Afwezig: /

Verlenen advies inzake Ventiliusproject voor plenaire vergadering

Regelgeving

Art. 2 van het Decreet over het Lokaal bestuur dd. 22 december 2017

Art. 2.2.1 en volgende van de Vlaamse Codex Ruimtelijke ordening van 15 mei 2009

Art. 2.2.9 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke ordening van 15 mei 2009

Vraag om advies over het voorontwerp van het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan "Ventilus" via het DSI van 19 april 2023

Plenaire zitting van 22 mei 2023.

Context en argumentatie

Ingevolge het verzoek van 19 april 2023 brengt het College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Ardooie, het volgende advies uit:

Vooraf

Onderhavig advies heeft betrekking op een voorontwerp van een ruimtelijk uitvoeringsplan met een ingrijpende en beeldbepalende invloed op de gemeente.

De decreetgever heeft voorzien in een vooroverleg om de betrokken overheden en adviserende instanties reeds in een vroege fase te raadplegen over de hoofdlijnen van het voorontwerpplan (*Parl. St. VI. Parl., 1998-99, nr. 1332-1, 25*).

Hoewel de decreetgever de bedoeling had om een hoog tempo op te leggen, en daarom gewag maakte van een minimum termijn van 21 dagen, is het nochtans evident dat de termijn die aan de adviserende instanties wordt geboden evenredig moet zijn met het belang en de omvang van het te adviseren ontwerp en de daarbij horende procedurestukken.

Het hoeft geen betoog dat te dezen er geen evenredigheid bestaat tussen de termijn van amper 33 dagen versus de omvang van een administratief dossier dat meerdere duizenden bladzijden beslaat. De bedoeling van de decreetgever om de adviesinstanties in een vroege fase (op een ernstige wijze) te betrekken wordt dan ook uitgehouden.

Onderhavig advies wordt in dezen omstandigheden dan ook geformuleerd onder voorbehoud. Art. 2.2.9 VCRO voorziet in de mogelijkheid om meerdere plenaire vergaderingen te organiseren. Het komt het CBS van de gemeente Ardooie voor dat het te dezen aangewezen is om van deze mogelijkheid gebruik te maken.

Advies omtrent het voorontwerp

1. In het voorontwerp en de bijgaande stukken wordt heel erg op de noodzaak van de hoogspanningsleiding gewezen wat de indruk geeft dat de lijn er koste wat het kost moet komen.

Bovendien leest men reeds in de inleiding van het ontwerp plan MER rapport:

Elia is in België de enige die de aanleg en exploitatie van een hoogspanningsverbinding zoals voorzien in het planvoornemen kan realiseren. De maatregelen die door Elia standaard voorzien worden bij de uitvoering van dergelijke werken, zijn in MER-terminologie preventieve maatregelen en worden beschouwd als projectgeïntegreerde maatregelen. Gezien Elia de enige mogelijke initiatiefnemer is voor de aanleg en exploitatie van een hoogspanningsverbinding zoals voorzien in het planvoornemen, worden deze maatregelen bijgevolg ook als plangeïntegreerd beschouwd en worden deze in de stedenbouwkundige voorschriften van het GRUP verankerd.

Het CBS wenst er evenwel op te wijzen dat een ruimtelijk uitvoeringsplan (waarvan te dezen een ontwerp voor advies wordt aangeboden), algemeen gesteld, de toekomstige bestemming, de inrichting of het beheer aangeeft van een gebied dat een deel of delen van het grondgebied van het gewest omvat, en dit door concrete voorschriften ter zake vast te leggen.

Het ruimtelijk uitvoeringsplan is dus een juridisch verbindende concretisering van de goede ruimtelijke ordening.

Daarmee wenst het CBS te onderstrepen dat het ruimtelijk uitvoeringsplan niet zomaar moet of kan samenvallen met de voor de exploitant van de hoogspanningsinfrastructuur optimale realisatie.

2. Het voorliggende ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan moet een reglementair kader bieden om het "elektriciteitstransport" mogelijk te maken waarbij het niet volstaat een bestemming van een deel van het grondgebied te bepalen, maar ook de inrichting en het beheer van deze activiteit te bepalen.

Ingevolge de PlanMer-richtlijn (RI. 2001/42/EU) dient een ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan onderworpen te worden aan een milieuraapport waarin de te verwachten aanzienlijke milieu-effecten van de uitvoering van het plan bepaald en beschreven worden. Bovendien moeten deze milieu-effecten beoordeeld worden en moeten ook redelijke alternatieven, rekening houdende met de doelstellingen en de geografische werkingssfeer van het plan bepaald te worden. Het één en ander werd overgenomen in het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid en de uitvoeringsbesluiten van dat decreet.

Er dient meer in het bijzonder gewezen te worden op wat in art. 4.2.8, §2bis DABM is bepaald. Deze bepaling luidt letterlijk (onder meer) als volgt:

"Het plan-MER moet ten minste de volgende gegevens bevatten:

(...)

*6° een beschrijving en onderbouwde beoordeling van de mogelijke aanzienlijke milieu-effecten van het plan of programma en van de **onderzochte redelijke alternatieven** op, in voorkomend geval, de **gezondheid en veiligheid van de mens, de ruimtelijke ordening, de biodiversiteit, de fauna en de flora, de energie- en grondstoffenvoorraden, de bodem, het water, de atmosfeer, de klimatologische factoren, het geluid, het licht, de stoffelijke goederen, het cultureel erfgoed met in begrip van het architectonisch en archeologisch erfgoed, het landschap, de mobiliteit en de samenhang** tussen de vermelde factoren. De beschrijving van de milieu-effecten omvat de directe en, in voorkomend geval **de indirecte secundaire, cumulatieve en synergetische effecten, permanent en tijdelijk, positief en negatief op korte, middellange en lange termijn** van het plan of programma. De aanzienlijke milieueffecten worden onder meer beoordeeld in het licht van de **milieukwaliteitsnormen** die zijn vastgesteld conform hoofdstuk II van titel II van het decreet.*

7° de maatregelen om aanzienlijke negatieve milieueffecten als gevolg van de uitvoering van het plan of programma te voorkomen te beperken of zo veel mogelijk teniet te doen. (...)"

3. Het is maar wanneer het voorliggende plan juridisch en feitelijk correct realiseerbaar is, zonder bovenmatige veiligheids- of gezondheidsrisico's, dat uiteindelijk op een juridisch correcte wijze dat ruimtelijk uitvoeringsplan in het rechtsverkeer kan gebracht worden.

Het hoeft geen betoog dat het voorliggende project technisch complex is. De talrijke studies ten spijt heeft het voorontwerp en het in het Plan-Mer naar voorgeschoven "voorkeursalternatief" naar onze mening onvoldoende aandacht besteed aan enkele essentieel te onderzoeken gevolgen, namelijk wat betreft het gezondheidsrisico, het veiligheidsrisico en de geluidsimpact.

Dit betekent dan ook dat op basis van de voorliggende gegevens er, naar de mening van het CBS van de gemeente Ardoie, geen ruimtelijk uitvoeringsplan in het rechtsverkeer kan gebracht worden dat de juridische basis kan vormen om het zgn. Ventilusproject te realiseren.

4. In het dossier leert men, omtrent het gezondheidsrisico, het volgende:

Kinderleukemie

De transmissie van elektriciteit wekt elektrische en magnetische velden op. Deze magnetische velden hebben een zeer lage frequentie (50 Hz), ook extreem lage frequentie of ELF genoemd. Onderzoek naar het effect van ELF op de gezondheid op de mens toont aan dat er een statistisch verband bestaat tussen langdurige (meer dan 1 jaar) dagelijkse blootstelling aan ELF met een veldsterkte hoger dan 0.4 μ T en kinderleukemie maar er is geen wetenschappelijk bewijs dat dit verband causaal is³⁴. Aangezien er geen causaal verband is aangetoond, wordt deze impact niet opgenomen in het basisgeval.

Er zijn verschillende handboeken (OESO, Europese Commissie...) beschikbaar waarin de algemene methodologie voor het uitvoeren van een MKBA wordt uitgelegd. Er bestaat geen algemene regel wat te doen in het geval dat er enkel een statistisch verband bestaat tussen een te analyseren project en een impact. Wel wordt vermeld dat alle relevante impacten zo volledig mogelijk worden opgenomen in de analyse.

Gebaseerd op het standpunt van het voorzorgsprincipe³⁵ wordt besloten een sensitiviteitsanalyse uit te voeren waarbij de statistische relatie tussen ELF en kinderleukemie wordt meegenomen in de modellering. Het uitvoeren van deze sensitiviteitsanalyse in de MKBA impliceert niet dat een causaal verband bestaat maar wordt ter informatie voorgelegd zoals vereist door de MKBA-methodologie.

Modellering in sensitiviteitsanalyse:

Het relatief risico op kinderleukemie door langdurige blootstelling aan ELF bedraagt 2³⁶. De incidentie (aantal nieuwe gevallen per 1 000.000 kinderen jonger dan 15 jaar per jaar) van lymfocytair leukemie (de meest voorkomende vorm van kinderleukemie) in Vlaanderen is ongeveer 40 kinderen³⁷.

Gemiddeld krijgt ongeveer 1 op 2000 kinderen leukemie. Dit is het achtergrondrisico voor alle kinderen. In de groep kinderen met een relatief risico gelijk aan 2, in de veronderstelling van een oorzakelijk verband, wordt dat 1 kind op 1000.

Het Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid berekent door middel van een rekenmodel de contouren van de magnetische velden met veldsterkte van meer dan 0.4 μ T, en gaat na hoeveel mensen binnen deze contouren wonen."

Dat er (nog) geen causaliteit, tussen kinderleukemie en de straling van de inrichting die het ruimtelijk uitvoeringsplan mogelijk moet maken, bewezen is betekent niet dat dit element irrelevant zou worden bij de beoordeling.

Het staat immers vast dat er risico is. Immers er is een onbetwiste statistische correlatie tussen de inrichting en de ziekte.

De Raad van State wees eerder in zijn arrest nr. 221.566 van 29 november 2012:

“Gegeven het mogelijke risico op beduidende en onomkeerbare schade door emissie van elektromagnetische golven door GSM masten, kan het gebrek aan volledig wetenschappelijke zekerheid met betrekking tot de gezondheidsrisico's de vergunningverlenende overheid immers niet vrijstellen van de verplichting deze risico's op voldoende wijze te onderzoeken. De omstandigheid dat er geen formele rechtsregels bestaan met betrekking tot de toetsing van de gezondheidsrisico's van GSM – masten, neemt niet weg dat de vergunningverlenende overheid in concreto moet nagaan of de elektromagnetische straling geen onaanvaardbaar risico voor de gezondheid zou opleveren.”

Uit het dossier blijkt dat 31 woningen in onze gemeente zich binnen de risicozone bevinden. Dit heeft dan ook als gevolg dat deze gezinnen door de realisatie van het zgn. Ventiluproject met onaanvaardbaar gezondheidsrisico zullen geconfronteerd worden. Een risico dat ten andere vermijdbaar is (cfr. infra).

5. Te dezen is gekozen voor een tracé aan de oostelijke kant van de E403. Bij de beoordeling van de veiligheid wordt verwezen naar enkele Seveso bedrijven om te concluderen dat er geen veiligheidsrisico is.

Voor zover kan worden nagegaan is evenwel geen aandacht besteed aan de veiligheidsrisico in de verhouding met de bestaande en de vergunde, maar nog niet gebouwde, windturbines.

Concreet blijkt uit de plannen dat het tracé ter hoogte van het kanaal Roeselare – Leie tussen twee windturbines door gaat.

De nabij gelegen turbines hebben een minimale hoogte van mast + rotor van 145 m (cfr. www.sterckx.com)

Voor zover kan worden nagegaan wordt het tracé voorzien op ongeveer 140 m van de dichtste windturbine. Dit betekent dus dat wanneer er sprake zou zijn van een mastbreuk (waarbij de turbine afkraakt aan de voet van mast) de kans bestaat dat de hoogspanning geraakt wordt.

In het Handboek Windturbines Richtlijnen voor de risicoberekeningen van windturbines Versie 2.0 dd. 01/12/2022 (www.omgeving.vlaanderen.be) leest men omtrent mastbreuk:

“Bovenstaande faalwijze voor mastbreuk, nl. breuk aan de voet van de mast, kan verder onderverdeeld worden in een aanvullende veiligheidsstudie of in een veiligheidsdocument voor een inrichting. Voor het bepalen van het indirect risico voor installaties met Sevesostoffen wordt onderstaande methode steeds toegepast. Voor het bepalen van het direct risico van een windturbine betreft dit een mogelijke optie. Volgende specifieke aannames worden gebruikt.

– Bij een stalen mast kan de faalwijze mastbreuk verder onderverdeeld worden in
** mastbreuk aan de voet van de mast met een faalfrequentie $1,5 \cdot 10^{-5}/j$, waarbij het bovenste mastdeel roteert rond het breukpunt;*

** mastbreuk boven het maaiveld in de onderste helft van de mast met een faalfrequentie $3,5 \cdot 10^{-5}/j$ die uniform verdeeld is over de halve hoogte, waarbij het bovenste mastdeel roteert rond het breukpunt;*

** mastbreuk in de bovenste helft van de mast met een faalfrequentie $0,8 \cdot 10^{-5}/j$ die uniform verdeeld is over de bovenste helft, waarbij het bovenste mastdeel roteert rond het breukpunt;*

– Voor het stalen mastdeel bij hybride masten kan worden uitgegaan van
** mastbreuk aan de voet van het stalengedeelte met een faalfrequentie van $1,5 \cdot 10^{-5}/j$ waarbij het stalen mastdeel 90° roteert rond het breukpunt en vervolgens recht naar beneden valt;*

** mastbreuk boven de voet van het stalen gedeelte met een faalfrequentie van $0,8 \cdot 10^{-5}/j$ die uniform verdeeld is over het stalen gedeelte, waarbij het bovenste mastdeel roteert rond het breukpunt.*

– Voor het betonnen mastdeel bij hybride of betonnen masten kan de faalfrequentie voor mastbreuk boven het maaiveld in het betonnen deel van de mast afgeleid worden uit de in het ontwerp gebruikte betrouwbaarheidsindices en partiële veiligheidsfactoren (IEC61400, Eurocode, nationale normen). Het windklimaat van de site dient hierbij zowel op vlak van de gemiddelde windsnelheid en de berekende 50-jarige extreme windsnelheden (3 s windstoot en 10 min gemiddelde) als op vlak van turbulentiëgraad binnen de gecertificeerde windklasse te liggen. Alleszins zal voor het betonnen mastdeel nooit een faalfrequentie lager dan $1,0 \cdot 10^{-6}/j$ gebruikt worden. Bij gebrek aan dergelijke onderbouwing zal een standaardwaarde van $3,5 \cdot 10^{-5}/j$ gebruikt worden. De faalfrequentie is uniform verdeeld over de volledige hoogte van het betonnen deel. Het bovenste mastdeel roteert rond het breukpunt.

Uit deze publicatie blijkt dat er minstens een risico van mastbreuk bestaat, terwijl dit risico te dezen onterecht niet is onderzocht. Bovendien kan er ook nog sprake zijn van gondelbreuk of bladbreuk.

Daarbij komt dat het risico zich bevindt aan de oevers van het kanaal met in de onmiddellijke nabijheid (goed 300 m) een autosnelweg en op 750 m de strategische olieopslag van 169.000 miljoen liter olie, die voor 90 dagen moet kunnen bevoorraden (bron: www.vrt.be, 3 maart 2022 “*Bedrijf in Rumbeke heeft enorme olievoorraad: “bij een tekort moeten wij 90 dagen kunnen bevoorraden”*”).

Gelet op het feit dat deze kritische plek op amper enkele kilometer van de gemeentegrens is gelegen zou de (statistisch niet uit te sluiten) catastrofe uiteraard ook een impact hebben op de veiligheid van de bewoners van onze gemeente.

6. Voorts blijft, voor zover kan worden nagegaan ook de geluidsimpact van de hoogspanning op de onmiddellijke omgeving, onbesproken.

Nochtans blijkt uit een Nederlandse studie van 30 augustus 2011 (gepubliceerd op www.rvo.nl) in de nabijheid van wegverkeer het volgende omtrent “coronageluid”, dit is geluid dat ontstaat bij druppelvorming op hoogspanningslijnen. Men komt tot de volgende conclusie:

“De algemene conclusies uit onderhavige studie met betrekking tot de twee vooraf gestelde vragen zijn de volgende:

- Bij gelijke equivalente geluidsniveaus wordt coronageluid als hinderlijker ervaren dan wegverkeersgeluid, waarbij de gerapporteerde hinder bij een bepaald niveau van coronageluid overeenkomt met de hinder door wegverkeersgeluid bij een niveau dat ruim 4 dB(A) hoger is;

- Achtergrondgeluid afkomstig van wegverkeer heeft geen maskerende invloed op de hinder door coronageluid; een toename in achtergrondgeluidniveau leidt juist tot verhoogde hinder.”

Dit betekent dat 31 families van onze gemeente met een dergelijke overlast te maken zouden hebben. In elk geval wordt deze problematiek, ten onrechte, niet onderzocht.

7. Nog los van dit alles zal een bovengronds tracé op het grondgebied van onze gemeente visueel storend zijn.

8. Bij het ontwerp is er voor geopteerd om reeds op planniveau een duidelijke keuze te maken, niet alleen waar het tracé moet komen, maar ook waar dit tracé bovengronds dan wel ondergronds moet komen.

Uit het dossier blijkt evenwel niet duidelijk wat de keuze waar bovengronds en waar ondergronds bepaald heeft (zeker wat betreft het zuidelijk tracé). Gelet op het feit dat een ruimtelijk uitvoeringsplan “in abstracto” geldt lijkt de actuele aanwezigheid van een kinderdagverblijf geen pertinent argument om op die wel bepaalde plek ondergronds te gaan.

Zoals hierboven reeds aangehaald biedt het dossier geen voldoende elementen op naar recht te opteren voor een bovengronds tracé ter hoogte van onze gemeente.

Bovendien komt het ons voor dat er onvoldoende aandacht is besteed aan het technische alternatief van de ondergrondse gelijkstroomleiding.

Nochtans dient bij het onderzoek van de redelijke alternatieven ook aandacht te worden besteed aan de uitvoeringsalternatieven. Te dezen lijkt het er op dat er zonder meer aangenomen wordt dat het ondergrondse alternatief geen optie zou zijn. Nochtans, zo verklaarde prof. Westermann zou deze techniek, tegen dat het project daadwerkelijk in uitvoering zou moeten gaan (ongeveer 2030) wél beschikbaar zijn.

Wij wensen ten andere op te merken dat naar aanleiding van het Burgemeestersoverleg van 2 september 2022 expliciet werd gevraagd dat de voorstellen van de burgemeesters ook door prof. Westermann zouden worden onderzocht.

Nochtans antwoordt ir. Westermann als hem gevraagd werd waarom het voorstel van de Burgemeesters (aan de hand van een rapport van dhr. Vanaeken) dat het noch zijn taak noch het doel van dit deskundig advies zou geweest zijn om de inhoud van dat rapport te analyseren of te becommentariëren.

Besluit

Art. 1 Negatief advies te verlenen over het voorontwerp van gewestelijke ruimtelijk uitvoeringsplan "Ventilus"

Art. 2 Minstens de Vlaamse regering uit te nodigen:

- Wat betreft de concrete gezondheidseffecten op de bewoners voldoende waarborgen in te bouwen voor de getroffen burgers en de impact weg te nemen tot een aanvaardbaar niveau en dit niet door te schuiven naar een later tijdstip of naar het projectniveau om op die manier rechtszekerheid te bieden;
- De milieu-effecten (veiligheid) van het project in verhouding tot bestaande en vergunde maar nog niet gebouwde windturbines te laten onderzoeken;
- Bijkomend na te gaan of er geen uitvoeringswijzen zijn die een minder verregaande impact hebben op het aspect Mens- Gezondheid
- De realisatie van het project Ventilus in gelijkstroom op een later tijdstip als volwaardig alternatief te beschouwen en het voorschrift "hoogspanning" niet exclusief te verordenen.

Art. 3 Dit advies wordt overgemaakt aan de Vlaamse Regering via het digitaal platform en eveneens neergelegd op de plenaire zitting van 22 mei 2023.

Algemeen directeur
Dominiek Pillaert

Burgemeester,
Karlos Callens

Voor éénsluitend verklaard afschrift
Afgeleverd op 22 mei 2023

Algemeen directeur
Dominiek Pillaert

Burgemeester
Karlos Callens

